

ARCHEOLOGISCHE EVALUATIE VAN HET BODEMARCHIEF A.D.H.V. LANDSCHAPPELIJKE BORINGEN EN PROEFSLEUVEN T.H.V. DE POORTELEI TE NIEL (PROVINCIE ANTWERPEN)

NOTA PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

ABO Archeologische Rapporten 1659

Rapport opgemaakt door: Melissa Lamberts

Kontichsesteenweg 38
B-2630 Aartselaar

Mei – september 2021

Projectnr. intern: 31160

Projectnr. extern: K-19-030

Projectnr. OE:

2021B273 (archeologienota)

2021E315 (landschappelijk booronderzoek)

2021G2 (proefsleuven)

INHOUD

1	Inleiding	4
2	Gemotiveerd advies.....	5
3	Besluit	8
4	Kwaliteitscontrole en ondertekening	9

LIJST VAN FIGUREN

Figuur 1: Resultaten van het proefsleuvenonderzoek weergegeven op het toekomstplan.....	7
---	---

1 INLEIDING

Naar aanleiding van de aanleg van een gescheiden rioleringsstelsel met aanverwante infrastructuurwerken t.h.v. de Matenstraat, Poortelei en Tuinlei te Niel werd in 2021 een archeologienota opgesteld door ABO nv. Een bureauonderzoek moest uitwijzen of archeologisch onderzoek noodzakelijk en wenselijk was voor het projectgebied. Dit resulteerde in de archeologienota met ID 18540¹ waarvan akte werd genomen. Deze behandelt het project, bestaande uit de aanleg van een gescheiden rioleringsstelsel binnen het openbaar domein, het voorzien van huisaansluitingen, de aanleg van een bufferbekken en heraanleg van de wegenis. De archeologienota stelt dat eerdere bodemingrepen voor de aanleg van riolering, nutsleidingen en wegenis een verstoring van het archeologische bodemarchief hebben veroorzaakt t.h.v. het tracé. Enkel het gedeelte van het projectgebied waar het bufferbekken zal aangelegd worden, t.h.v. de Poortelei, heeft nog een reëel archeologisch potentieel aangezien voor dit terrein geen diepgaande verstoring verwacht wordt. Op dit terrein geldt geen hogere verwachting voor het aantreffen van resten en/of sporen van een bepaalde periode. Het is dan ook mogelijk dat er sporensites vanaf het neolithicum t.e.m. de nieuwste tijd kunnen worden aangetroffen. Het kan verder ook niet volledig uitgesloten worden dat eventuele resten uit de steentijden afwezig zouden zijn. Gezien de kans op bewaring van het eventueel aanwezig archeologische bodemarchief wordt voor het terrein langs de Poortelei waar het bufferbekken zal aangelegd worden bijkomend archeologisch vooronderzoek geadviseerd. Dit diende uitgevoerd te worden in uitgesteld traject omwille van juridische redenen. Het verslag van resultaten van deze nota behandelde de resultaten van het bijkomend archeologisch vooronderzoek dat bestond uit een landschappelijk booronderzoek gevolgd door proefsleuvenonderzoek.

¹ Deze bureaustudie houdt een eerste assessment in van het onderzoeksgebied en kan u raadplegen via <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/notas/18540>.

2 GEMOTIVEERD ADVIES

Het landschappelijk booronderzoek wees uit dat de bodemopbouw ter hoogte van het projectgebied goed bewaard is gebleven. De natuurlijke bodemopbouw is immers in elke boring vastgesteld. De A-horizont had een dikte van zo'n 16 à 19 cm. Hieronder was telkens een overgangslaag aanwezig naar de C-horizont. Het archeologisch niveau bevindt zich aan de top van de moederbodem op een diepte van zo'n 51 à 60 cm-mv. Er dient echter rekening gehouden te worden met de hoge grondwaterstand. Deze kan een belemmering vormen bij de uitvoering van bijkomend vooronderzoek met ingreep in de bodem.

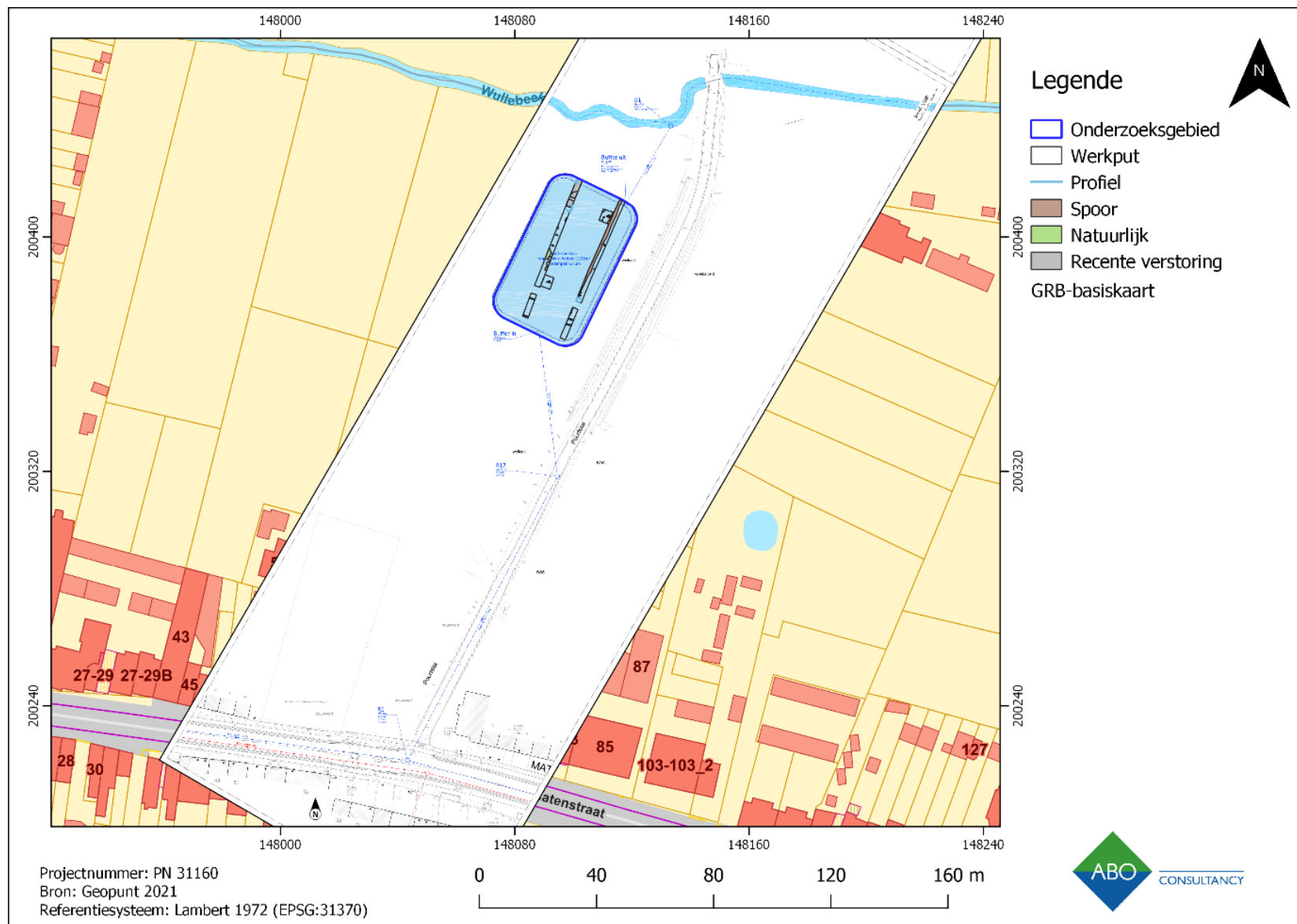
Aangezien de geplande ontwikkeling van het terrein gepaard gaat met bodemingrepen die de diepte van het verwachte archeologische niveau overstijgen, vormen ze een bedreiging van de eventueel aanwezige archeologische resten en/of sporen. Voor het projectgebied dient dan ook bijkomend archeologisch vooronderzoek uitgevoerd te worden om het archeologisch potentieel te evalueren. Rekening gehouden met de landschappelijke situatie en de vastgestelde bodemopbouw en -bewaring wordt het archeologisch potentieel met betrekking tot prehistorische artefactensites laag ingeschat. Een verkennend archeologisch booronderzoek i.f.v. het opsporen van dergelijke sites werd dan ook niet noodzakelijk geacht. Het is echter mogelijk dat sporensites nog aanwezig kunnen zijn op het terrein. Voor het volledige onderzoeksgebied werd dan ook overgegaan tot het proefsleuvenonderzoek zoals voorgesteld in het programma van maatregelen van de archeologienota. Dit kan uitgevoerd worden volgens de voorgestelde bepalingen aangezien er geen diepgaande of omvangrijke verstoringen werden aangetroffen tijdens het landschappelijk booronderzoek die zouden toelaten bepaalde delen van het onderzoeksgebied uit te sluiten van verder vooronderzoek. Er dient echter wel rekening gehouden te worden met de weersomstandigheden ten tijde van de geplande uitvoering aangezien dit de stand van het grondwater beïnvloedt.

Tijdens het proefsleuvenonderzoek werden antropogene verstoringen vastgesteld in de profielen en in het vlak. Ondanks deze antropogene impact bleek het archeologisch niveau matig bewaard te zijn. Binnen de antropogene verstoringen die konden vastgesteld worden, konden twee groepen onderscheiden worden. Enerzijds gaat het waarschijnlijk om oudere landbouwactiviteiten die hun sporen hebben nagelaten in de bodem. Anderzijds konden er diepgaandere verstoringen geregistreerd worden maar hun oorzaak bleef onbepaald. De verstoringen variëren in de profielen in diepte tussen enkele cm in de moederbodem en maximaal zo'n 1,25 m-mv in profiel 2. Hierdoor is er meestal dus sprake van een vrij ondiepe verstoring hoewel de top van de C-horizont ook geroerd kon worden. In profiel 2 bereikte de verstoring echter een diepte van minimaal 125 cm. Daar is er dus een diepe verstoring vastgesteld van het archeologische bodemarchief dewelke ook duidelijk in het vlak kon geregistreerd worden. De verstoringen hebben een nefaste impact gehad op de bewaring van het archeologische bodemarchief. De aard en omvang van de verstoringen is in de meeste gevallen echter niet van die aard dat ze een volledige afwezigheid van eventuele archeologische sporen en/of resten hebben veroorzaakt. Het archeologisch niveau, hoewel afgetopt, was dus wel nog aanwezig en bevond zich gemiddeld op een diepte van zo'n 65 cm-mv. Daar waar verstoringen werden aangetroffen, is het wel mogelijk dat ondiepe sporen verdwenen kunnen zijn ten gevolge van antropogene activiteiten.

De tijdens het proefsleuvenonderzoek vastgestelde bodemopbouw komt niet overeen met de volgens de bodemkaart te verwachten Sdcz-bodem. De restant van de natuurlijke bodemopbouw die werd aangetroffen sluit hier wel bij aan maar nergens werden indicaties aangetroffen voor een gevlekte of sterk verbrokkelde textuur B-horizont. Indien deze ooit aanwezig was, was deze ten gevolge van antropogene activiteiten op het terrein waarschijnlijk vergraven en opgenomen in de vastgestelde Aan-horizonten.

Het veldwerk leverde verspreid over het terrein slechts twee archeologische sporen op. Het gaat om een greppel met noordoost-zuidwest oriëntatie en sporen van landbouwactiviteiten. Rekening gehouden met de bodemopbouw en vastgestelde antropogene verstoringen zijn de sporen waarschijnlijk minder diep bewaard dan oorspronkelijk het geval was. De greppel betreft mogelijk een oudere perceelsafbakening die gezien het natte karakter van de omgeving en de oriëntatie ervan dwars op de Wullebeek mogelijk een afwaterende functie vervulde.

Door het zeer beperkte aantal sporen en het nagenoeg ontbreken van dateerbaar materiaal kan geen chronologische indeling gemaakt worden van de site. Wel wordt de greppel op basis van een vondst voorzichtig in de late middeleeuwen à Nieuwste Tijd gedateerd. Een genuanceerdere datering was echter niet mogelijk op basis van de enkele vondst. De kans op kennisvermeerdering bij eventueel verder archeologisch onderzoek wordt omwille van de lage densiteit en aard van de sporen, gecombineerd met de datering en vastgestelde verstoringen, laag ingeschat. Er wordt dan ook geoordeeld dat het archeologische potentieel van het terrein voldoende onderzocht is door middel van proefsleuven. Rekening gehouden met de resultaten van het proefsleuvenonderzoek, de geplande bodemingrepen en een kosten-baten afweging is vervolgonderzoek dan ook onwenselijk.

Figuur 1: Resultaten van het proefsleuvenonderzoek weergegeven op het toekomstplan

3 BESLUIT

Het landschappelijk booronderzoek liet toe te bepalen dat het terrein nog een archeologisch potentieel had. De moederbodem tekende zich af op een diepte van 51 à 60 cm-mv. Deze bevond zich onder de A-horizont met een dikte van 16 à 19 cm waaronder nog een overgangslaag of antropogeen geroerd pakket aanwezig was. Omdat het terrein nog archeologisch potentieel had werd vervolgens een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd op het terrein. De resultaten hiervan geven aan dat het projectgebied een zeer laag archeologisch potentieel heeft. Het veldwerk leverde immers slechts twee sporen op waarvan één een greppel betreft en het andere gerelateerd is aan landbouwactiviteiten. Op basis van de vondsten kon de greppel algemeen in de periode van de late middeleeuwen à Nieuwste Tijd gedateerd worden. Een andere vondst liet toe de diepgaande verstoring in het noorden van werkput 2 aan de Nieuwste Tijd toe te wijzen.

De aangetroffen sporen en vondsten op het terrein houden, gecombineerd met de aangetroffen verstoringen, weinig potentieel tot kenniswinst in. Dit zorgt voor een versnipperd beeld van de ruimtelijke context bij een eventueel vlakdekkende opgraving. Bovendien varieert de diepte van de verstoringen waardoor ondiepe sporen lokaal verdwenen kunnen zijn.

De algemeen lage densiteit aan sporen en vondsten, gecombineerd met de verstoringen maakt dat de kans op kennisvermeerdering gering is. De resultaten van het proefsleuvenonderzoek in acht nemend, lijkt een vervolgonderzoek in de vorm van een archeologische opgraving dan ook niet relevant.

4 KWALITEITSCONTROLE EN ONDERTEKENING

Naam	Functie	Handtekening	Datum
Patrick Hambach	General Director		27 september 2021
Toon Moeskops	Business Unit Manager		27 september 2021
Anna De Rijck	Archeoloog/ Kwaliteitsverantwoordelijke		27 september 2021